

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAL ORTAM KİŞİLERARASI GÜVEN DURUMLARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

THE INVESTIGATION OF TEACHER CANDIDATES' VIRTUAL ENVIRONMENT INTERPERSONAL TRUST STATES FROM THE POINT OF DIFFERENT VARIABLES

Alpaslan DURMUŞ

Mevlana Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
adurmus@mevlana.edu.tr

Sinan KAYA

Mevlana Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
skaya@mevlana.edu.tr

Mehmet ÖZDEMİR

Mevlana Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği A.B.D.
mozdemir@mevlana.edu.tr

ÖZET: Bu betimsel çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın çalışma grubu, Mevlana Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi'nin Eğitim Fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarından oluşturulmuştur. Verilerin toplanması için kişisel bilgi formu ve Sanal Ortam Kişilerarası Güven Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğretmen adaylarının sanal ortamlarda yeterince dürüst davranmadıkları, olumsuz davranışlardan kaçındıkları ve diğer bireylere yeterince güvenmedikleri görülmüştür. Cinsiyete ilişkin yapılan analiz sonuçlarında ise, cinsiyetin, öğretmen adaylarının sanal ortamlarda, dürüst davranış sergileme durumlarını, sanal olumsuzluk davranışlarını ve sanal güvensizlik düzeyini anlamlı düzeyde farklılaştırdığı görülmüştür. Bölüm düzeyinde yapılan analiz sonuçlarında ise, BÖTE bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının sanal dürüstlük puanlarının, Türkçe, İngilizce ve Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Sanal olumsuzluk puanları incelendiğinde ise BÖTE öğretmen adaylarının puanlarının Okul Öncesi Öğretmenliği adaylarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu, sanal güvensizlik açısından ise bölümler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayları, Sanal ortam kişilerarası güven, Sanal dürüstlük, Sanal Olumsuzluk, Sanal güvensizlik

ABSTRACT: The aim of this descriptive study is to investigate teacher candidates' sense of confidence in virtual environments from the aspect of different parameters. The participants of this study are formed by the students studying in Education Faculties of Mevlana University and Sakarya University. Personal information form and Virtual Environment Interpersonal Trust Scale used to collect data. According to results obtained, it is concluded that in virtual environments teacher candidates have lack of honesty, they avoid negative behaviors and they don't trust the other individuals enough. As for the results of the analysis concerning gender, it remarkably effects the honesty, virtual negativity and virtual distrust of teacher candidates. As for the comparison of different departments average of the virtual honesty scores of teacher candidates studying in department of CEIT is higher than that of English Teacher and Preschool Teacher candidates. As far as in virtual negativity of students is concerned the average score of teacher candidates studying in department of CEIT is significantly higher than Preschool Teacher candidates. No meaningful difference is observed among the teacher candidates in terms of virtual distrust.

Keywords: Teacher candidates, Virtual environment interpersonal trust, Virtual honesty, Virtual negativity, Virtual distrust

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, son on yıl içerisinde dünyanın her ülkesinde hızlı bir artış göstermiştir. Günümüzde daha çok insanın bilgisayara sahip olması ve internet erişiminin kolaylaşması, insanların yaşam şekillerini değiştirmiştir (İşman, 2001; Rüzgar, 2005). Artık insanlar, evlerinden, işyerlerinden, yolculuk yaparken ya da buldukları herhangi bir konumdan rahat ve kolay bir şekilde internete bağlanabilmekte ve internet teknolojilerinden yararlanabilmektedir. Bu durum, bireylerin günün herhangi bir anında, yer hangi bir konumdan çevrimiçi olarak ulaşılabilir olmalarını sağlamaktadır. Web 2.0 teknolojilerinin günlük hayatımızda daha kolay kullanılmasını sağlayacak araçların ve yazılımların yaygınlaşmasıyla beraber, bireyler artık sanal ortamı daha yoğun ve uzun süreli kullanmaya başlamışlardır. Web 2.0 kavramı, web ortamına yeni teknolojik destekler veya uygulamalar katmaktan ziyade, var olan web teknolojisini daha kolay kullanılabilir veya daha işlevsel hale getirebilmek için ortaya konulan eğilimleri ifade etmektedir (Karaman, Yıldırım ve Kaban, 2008). Web 2.0 teknolojileri ile birlikte kullanıcılar web üzerinde kolaylıkla içeriklerini üretebilir ve mevcut bulunan içerikler üzerinde düzenlemeler yapabilir konuma gelmişlerdir. Günlük yaşamımızda sıklıkla kullandığımız ve tercih ettiğimiz pek çok uygulama Web 2.0 teknolojileri ile hayata geçmiştir. Örneğin, Facebook ya da Twitter gibi sosyal ağ siteleri, Youtube ya da Dailymotion gibi video paylaşım siteleri ve Wikipedia gibi insanların işbirliği içerisinde oluşturabilecekleri bilgi kaynakları Web 2.0 teknolojilerinin günlük hayatımıza yansımalarıdır (Beldarrain, 2006). Web 2.0 teknolojileri ve bu teknolojilerin yansımalarını içeren yazılımlar, insanların iletişim, etkileşim, işbirliği, çalışma ve öğrenme süreçlerini yeniden şekillendirmiştir. Aynı zamanda bu yazılımların, insanların iletişim kurma biçimlerini ve bilgi paylaşım yöntemlerini de yeniden şekillendirdiği ifade edilmektedir (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010).

Yeni iletişim teknolojileri insanlara, düşüncelerini ve eserlerini paylaşacakları olanaklar sağlayan, paylaşım ve tartışmanın esas olduğu bir ortam sunmaktadır. Sosyal medya olarak adlandırılabilen bu sanal ortam, kullanıcı tabanlı olmasının yanında kitleleri ve insanları bir araya getirmesi, kişilerin arasındaki etkileşimi arttırması bakımından önem taşımaktadır (Vural ve Bat, 2010). Geleneksel yani sanal olmayan ortamlarda, iletişim sürecinin öğelerini oluşturan kaynak ve alıcı aynı fiziksel ortamı paylaşmakta, mesajların kodlanmasında jest ve mimik gibi sözel olmayan iletişim kanallarını da kullanmaktadırlar (Yalın, 2005). Geleneksel iletişimde bulunan bireyler, hem alıcı hem de verici konumundadırlar. Mesajın kim tarafından verildiği, alıcısının kim olduğu ve mesajın içeriği açıktır (Schwier ve Balba, 2002). Ancak, sanal ortamlar için mesajın alıcısı ve vericisi açısından aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bundan dolayı sanal ortamlardaki gruplarda güven duygusunun çabuk geliştiği fakat aynı zamanda çok kırılabilir ve geçici olduğu belirtilmektedir (Jarvenpaa ve Leidner, 1998). Sosyal medya, sürekli güncellenebilmesi, çoklu kullanıma açık olması, sanal paylaşım olanak tanıması vb. açılardan en ideal ortamlardan biri olarak kendini göstermektedir. İnsanlar sosyal medyada günlük düşüncelerini yazmakta, bu düşünceler üzerine tartışabilmekte ve yeni fikirler ortaya koyabilmektedirler. Ayrıca kişisel bilgilerinin yanında çeşitli fotoğraflar, videolar paylaşabilmekte, sıklıkla gerçek dünyayı sanal ortamlarda yaşayabilmektedirler.

Web 2.0 teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, sanal ortamda bulunmak diğer bir deyişle sanal sosyal ortamların varlığı daha çok önem kazanmıştır. Bireylerin, sosyal medya araçlarının desteğiyle sanal ortamda daha fazla bulunmalarıyla birlikte kişilerin bu ortamda kişilerarası güven durumları yani bu ortamlarda nasıl daha çok önem kazanmıştır.

Gerçekleştirilen bu araştırma ile, gelecekte kişisel ve mesleki ihtiyaçlarının karşılanması ve ayrıca eğitim-öğretim etkinliklerinin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için sanal ortamı etkili bir şekilde kullanması beklenen öğretmen adaylarının, sanal ortamlarda nasıl davrandıkları yani sanal ortam kişilerarası güven düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır;

Öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeyleri nedir?

Öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeyleri öğrenim görülen bölüme göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeyleri internet kullanım deneyimine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu çalışma, öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan nicel yapıda betimsel bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, farklı iki üniversitede öğrenim gören 157 eğitim fakültesi lisans öğrencisinden oluşmuştur. Tablo 1'de çalışma grubundaki öğretmen adaylarının anabilim dalı ve cinsiyetlerine göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Anabilim Dalı ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Anabilim Dalı/Bölüm	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Bayan	
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğrt. (BÖTE)	44	31	75
Türkçe Öğrt.	16	25	41
İngilizce Öğrt.	4	17	21
Okul Öncesi Öğrt.	1	19	20
Toplam	65	92	157

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri alınarak gerekli düzeltmeleri yapılan "Kişisel Bilgi Formu" ve Usta (2012) tarafından geliştirilen Sanal Ortam Kişilerarası Güven Ölçeği (SOKGÖ) kullanılmıştır. SOKGÖ beşli likert tipi bir ölçek olup, üç faktör altında toplanan 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin faktörleri Sanal dürüstlük (9 madde), Sanal olumsuzluk (7 madde) ve Sanal Güvensizlik (4 madde) olarak oluşturulmuştur. Ölçek maddeleri, Hiçbir zaman (1), Nadiren (2), Bazen (3), Genellikle (4), Her zaman (5) şeklinde puanlanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesinde, beşli Likert tipi ölçeğe verilen yanıtlar toplanarak ham puanlar hesaplanmıştır. Her bir faktördeki madde sayısı farklı olduğundan, bu ham puanlar ilgili faktördeki madde sayısına bölünerek 20 ile çarpılmak suretiyle standartlaştırılmıştır. Böylece her bir faktördeki en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100 olarak belirlenmiştir. Ham puanların standart puana dönüştürülmesinde şu formülden yararlanılabilir:

$$x_{standart\ puan} = \frac{x_{ham\ puan}}{\text{ölçekteki madde sayısı}} \times 20$$

Öğretmen adaylarının alt ölçeklerden aldıkları puanlara göre buldukları grupları açıklayabilecek puan aralıkları belirlenmiştir. Hesaplanan puan aralıklarına göre, öğretmen adaylarının her faktörden aldıkları puanlar; 20-46 puan aralığında ise düşük puanlı, 47-74 aralığında ise orta düzey puanlı, 75 ve üstü puanda ise yüksek puanlı grup olarak değerlendirilmiştir. Bu aralıklar aşağıda verilen Şekil 1'deki gibi gösterilebilir.

20-46	}	Düşük Puanlı Grup	} 100-20=80/3=26.66≅ 27
47-74	}	Orta Düzey Puanlı Grup	
75-100	}	Yüksek Puanlı Grup	

Şekil 1. Ölçek Puan Aralıkları

BULGULAR

1.Öğretmen adaylarının sanal ortam güven kişiler arası durumlarına ilişkin bulgular

Öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Sanal Ortam Kişilerarası Güven Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Faktörler	N	\bar{x}	s	Min	Max	Düzeyler					
						Düşük		Orta		Yüksek	
						f	%	f	%	f	%
Sanal Dürüstlük		62.38	18.87	20	100.00	33	21.02	83	52.87	41	26.11
Sanal Olumsuzluk	157	38.14	16.98	20	94.29	120	76.43	32	20.38	5	3.18
Sanal Güvensizlik		63.18	22.83	20	100.00	38	24.20	67	42.68	52	33.12

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının sanal ortam dürüstlük puanlarının ortalaması $\bar{X}=62.38$, sanal ortam olumsuzluk puanlarının ortalaması $\bar{X}=38.14$ ve sanal ortam güvensizlik puanlarının ortalaması ise $\bar{X}=63.18$ ’dir. Sanal dürüstlük algı düzeyleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının % 26.11’sinin yüksek, % 52.87’inin orta ve % 21.02’ünün ise düşük sanal ortam dürüstlük düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Buna göre, öğretmen adaylarının sanal ortam dürüstlük düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve bireylerin sanal ortamlarda yeterince dürüst davranmadıkları söylenebilir. Sanal ortam olumsuzluk düzeyleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının % 3.18’unun yüksek, %20.38’sinin orta, % 76.43’ünün ise düşük sanal ortam olumsuzluk düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Buna göre, öğretmen adaylarının sanal ortam olumsuzluk puanlarının düşük düzeyde olduğu ve sanal ortamlarda olumsuz davranışlardan kaçındıkları söylenebilir. Sanal ortam güvensizlik düzeyleri ise % 33.12’sinin yüksek, % 42.68’inin orta, % 24.20’sinin ise düşük sanal ortam güvensizlik düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Bu bulguya göre, öğretmen adaylarının sanal ortam güvensizlik düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve sanal ortamlarda diğer bireylere yeterince güvenmedikleri söylenebilir.

2.Öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeylerinin cinsiyete göre değişimi

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sanal ortam kişilerarası güven düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Sanal Ortam Kişilerarası Güven Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Faktörler	N	\bar{x}	s	Düzeyler						t	sd	p
				Düşük		Orta		Yüksek				
				f	%	f	%	f	%			
Sanal Dürüstlük	Bayan 92	59.54	20.27	23	25.0	50	54.3	19	20.7	2.27	155	.025
	Erkek 65	66.39	17.38	10	15.4	33	50.8	22	33.8			
Sanal Olumsuzluk	Bayan 92	33.26	14.52	78	84.8	13	14.1	1	1.1	4.55	155	.00
	Erkek 65	45.06	17.89	42	64.6	19	29.2	4	6.2			
Sanal Güvensizlik	Bayan 92	67.72	21.93	17	18.5	38	41.3	37	40.2	-3.037	155	.003
	Erkek 65	56.77	22.70	21	32.3	33	50.8	11	16.9			

Tablo 3’e göre, sanal dürüstlük puanları incelendiğinde öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin, sanal ortamlarda dürüst davranış sergileme durumlarını farklılaştırdığı görülmektedir ($t_{(2-155)}=2.27$; $p<0.05$). Buna göre, cinsiyetin sanal dürüstlük davranışı üzerinde farklılık oluşturduğu söylenebilir. Erkekler, sanal ortamda bayanlardan daha dürüst davranmaktadırlar. Sanal olumsuzluk faktörü incelendiğinde, erkeklerin bayanlardan anlamlı derecede sanal ortamlarda daha olumsuz davrandıkları görülmektedir ($t_{(2-155)}=4.55$; $p<0.05$). Buna göre bayanların sanal ortamlarda erkeklere göre daha olumlu tavırlar sergiledikleri söylenebilir. Sanal güvensizlik faktörü incelendiğinde ise, cinsiyetin kadınlar lehine anlamlı farklılaşmaya neden olduğu görülmektedir ($t_{(2-155)}=3.037$; $p<0.05$). Buna göre, bayanların sanal ortamlara yönelik güven düzeylerinin erkeklere göre daha düşük olduğu söylenebilir.

3. Öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeylerinin öğrenim görülen bölüme göre değişimi

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüme göre sanal ortam dürüstlük puan ortalamaları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Sanal Ortam Dürüstlük Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Öğrenim Görülen Bölüm	N	\bar{x}	s
1. BÖTE	75	68.24	15.99
2. Türkçe Öğrt.	41	59.19	19.40
3. İngilizce Öğrt.	21	53.02	22.61
4. Okul Öncesi Öğrt.	20	56.78	17.65
Toplam	157	62.38	18.87

Tablo 4’de sanal dürüstlük açısından ortalamanın en yüksek olduğu bölümün BÖTE ($\bar{X}=68.24$), en düşük bölümün ise İngilizce Öğretmenliği ($\bar{X}=53.02$) olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüme göre ortalamaları arasındaki farklılaşmaların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Sanal Ortam Dürüstlük Puanları Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın	Kareler	sd	Kareler	F	p	Anlamlı Fark
-----------	---------	----	---------	---	---	--------------

Gruplararası	5459.995	3	1819.998	5.556	.001	1-2, 1-3, 1-4
Gruplarıçi	50116.446	153	327.558			
Toplam	55576.441	156				

Yapılan varyans analizi sonucunda, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre sanal ortam dürüstlük puanları arasındaki farklılığın anlamlı olduğu görülmüştür ($F_{(3-153)}=5.556$; $p<0.05$). Anlamlı farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu görmek için yapılan LSD testinin sonuçlarına göre, BÖTE bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sanal ortam dürüstlük puanlarının, Türkçe Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüme göre sanal ortam olumsuzluk puan ortalamaları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Sanal Ortam Olumsuzluk Puanları Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Öğrenim Görülen Bölüm	N	\bar{x}	s
1. BÖTE	75	40.84	17.47
2. Türkçe Öğrt.	41	38.68	18.27
3. İngilizce Öğrt.	21	33.33	14.44
4. Okul Öncesi Öğrt.	20	32.00	12.70
Toplam	157	38.14	16.98

Sanal olumsuzluk açısından ortalamanın en yüksek olduğu bölümün BÖTE ($\bar{X}=40.84$), en düşük bölümün ise okul öncesi öğretmenliği ($\bar{X}=32.00$) olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüme göre ortalamaları arasındaki farklılaşmaların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Sanal Olumsuzluk Puanları Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1796.931	3	598.977	2.122	.100	1-4
Gruplar içi	43180.477	153	282.225			
Toplam	44977.408	156				

Yapılan varyans analizi sonucunda öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre sanal ortam olumsuzluk puanları arasındaki farklılığın anlamlı olduğu görülmüştür ($F_{(3-153)}=2.122$; $p<0.05$). Anlamlı farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu görmek için yapılan LSD testinin sonuçlarına göre, BÖTE bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sanal ortam olumsuzluk puanlarının, Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüme göre sanal ortam güvensizlik puan ortalamaları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Sanal Ortam Güvensizlik Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Öğrenim Görülen Bölüm	n	\bar{x}	S
1. BÖTE	75	60.40	22.92
2. Türkçe Öğrt.	41	67.93	23.51
3. İngilizce Öğrt.	21	62.14	26.25
4. Okul Öncesi Öğrt.	20	65.00	16.14
Toplam	157	63.19	22.83

Sanal güvensizlik açısından ortalamanın en yüksek olduğu bölümün Türkçe öğretmenliği ($\bar{X}=67.93$) olduğu, en düşük bölümün ise BÖTE ($\bar{X}=60.40$) olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüme göre ortalamaları arasındaki farklılaşmaların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Sanal Güvensizlik Puanları Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	1592.291	3	530.764	1.019	.386
Gruplarıçi	79715.352	153	521.015		
Toplam	81307.643	156			

Yapılan varyans analizi sonucunda öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre Sanal Güvensizlik puanları arasındaki anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($F_{(3-153)}=1.019$; $p>0.05$). Bu bulguya göre,

öğretmen adaylarının sanal ortam güvensizlik güzeylerinin öğrenim gördükleri bölümler açısından benzer olduğu söylenebilir.

4. Öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeylerinin internet kullanım deneyimine göre değişimi

Öğretmen adaylarının internet kullanım deneyimlerine göre sanal ortam dürüstlük puan ortalamaları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. İnternet Kullanım Deneyimine Göre Sanal Ortam Dürüstlük Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

İnternet Deneyimi	N	\bar{x}	S
1. 1-4 Yıl	16	59.44	14.37
2. 5-6 Yıl	40	55.72	16.32
3. 7-8 Yıl	56	65.75	19.94
4. 9-10 Yıl	24	56.30	18.18
5. 10 Yıl ve daha fazla	21	75.24	16.90
Toplam	157	62.38	18.87

Tablo 10'da görülen veriler doğrultusunda sanal dürüstlük açısından ortalamaların en yüksek olduğu grubun 10 ve daha fazla yıl internet deneyimine sahip grup ($\bar{X}=75.24$), sanal dürüstlük ortalamasının en düşük olduğu grubun ise 5-6 yıl internet deneyimine sahip grup ($\bar{X}=55.72$) olduğu görülmektedir. Bu farklılaşmaların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. İnternet Kullanım Deneyimine Göre Sanal Ortam Dürüstlük Puanları Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplararası	6908.622	4	1727.156	5.394	.000	2-5, 4-5
Gruplarıçi	48667.819	152	320.183			
Toplam	55576.441	156				

Yapılan varyans analizi sonucunda öğretmen adaylarının internet kullanım deneyimlerine göre sanal ortam dürüstlük puanları arasındaki farklılığın anlamlı olduğu görülmüştür ($F_{(4,152)}=5.394$; $p<0.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, 5. grupta, 2. ve 4. grup arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının internet kullanım deneyimlerine göre sanal ortam olumsuzluk puan ortalamaları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. İnternet Kullanım Deneyimine Göre Sanal Ortam Olumsuzluk Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

İnternet Deneyimi	N	\bar{x}	s
1. 1-4 Yıl	16	36.96	17.22
2. 5-6 Yıl	40	36.43	17.04
3. 7-8 Yıl	56	38.83	15.99
4. 9-10 Yıl	24	35.12	15.34
5. 10 Yıl ve daha fazla	21	43.95	20.79
Toplam	157	38.14	16.98

Tablo 12'de görülen veriler doğrultusunda Sanal olumsuzluk açısından ortalamaların en yüksek olduğu grubun 10 ve daha fazla yıl internet deneyimine sahip grup olduğu ($\bar{X}=43.95$), ortalamaların en düşük olduğu grubun ise 9-10 yıl internet deneyimine sahip grup ($\bar{X}=35.12$) olduğu görülmektedir. Bu farklılaşmaların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 13'de gösterilmiştir.

Tablo 13. İnternet Kullanım Deneyimine Göre Sanal Ortam Olumsuzluk Puanları Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1092.495	4	273.124	.946	.439
Gruplarıçi	43884.913	152	288.717		
Toplam	44977.408	156			

Yapılan varyans analizi sonucunda öğretmen adaylarının internet deneyimlerine göre sanal olumsuzluk puanları arasındaki anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($F_{(4-152)}=0.946$; $p>0.05$). Bu bulguya göre, öğretmen adaylarının sanal ortam olumsuzluk düzeylerinin internet kullanım deneyimleri açısından benzer olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının internet kullanım deneyimlerine göre sanal ortam güvensizlik puan ortalamaları Tablo 14’de sunulmuştur.

Tablo 14. İnternet Kullanım Deneyimine Göre Sanal Ortam Güvensizlik Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

İnternet Deneyimi	n	\bar{x}	s
1. 1-4 Yıl	16	66.56	20.47
2. 5-6 Yıl	40	69.75	21.84
3. 7-8 Yıl	56	62.14	22.01
4. 9-10 Yıl	24	57.71	24.41
5. 10 Yıl ve daha fazla	21	57.14	25.13
Toplam	157	63.18	22.83

Tablo 14’de görülen veriler doğrultusunda sanal güvensizlik açısından ortalamanın en yüksek olduğu grubun 5-6 yıl internet deneyimine sahip grup olduğu ($\bar{X}=69.75$), ortalamanın en düşük olduğu grubun ise 10 yıl ve daha fazla internet deneyimine sahip grup ($\bar{X}=57.14$) olduğu görülmektedir. Bu farklılaşmaların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15. İnternet Kullanım Deneyimine Göre Sanal Ortam Güvensizlik Puanları Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler	sd	Kareler	F	p
Gruplararası	3453.819	4	863.455	1.686	.156
Gruplarıçi	77853.824	152	512.196		
Toplam	81307.643	156			

Yapılan varyans analizi sonucunda öğretmen adaylarının internet deneyimlerine göre sanal ortam güvensizlik puanları arasındaki anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($F_{(4-152)}=1.686$; $p>0.05$). Bu bulguya göre, öğretmen adaylarının sanal ortam güvensizlik düzeylerinin internet kullanım deneyimleri açısından benzer olduğu söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Birçok fonksiyonu ile işbirliğine ve aktif öğrenmeye dayalı öğrenme yaşantılarının oluşturulmasına imkân sağlayan ve öğrencilerin yüksek oranda rağbet ettiği sosyal ağ ortamlarının, öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesi için etkili araç ve ortam arayışında olan eğitimciler tarafından da kullanılması önemlidir (Mazman, 2009). Bu durumun büyük oranda öğretmenlerin güven düzeyleriyle ilişkili olduğu düşünülebilir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin, sanal sosyal ortamlarının öğretim kurumları tarafından daha çok kullanılmasını istediklerini göstermektedir (Çelik, 2012). Bu bağlamda, öğretmen adaylarının sanal ortam kişilerarası güven düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, öğretmen adaylarının sanal ortam dürüstlük ve güvensizlik düzeylerinin orta, sanal ortam olumsuzluk düzeylerinin ise düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Diğer bir deyişle, öğretmen adaylarının sanal ortamlarda yeterince dürüst davranmadıkları, sanal ortamlarda olumsuz davranışlardan kaçındıkları ve sanal ortamlarda diğer bireylere yeterince güvenmedikleri belirlenmiştir. Vural ve Bat (2010) tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların %76.2’sinin sosyal ağ hesaplarında kendi isimlerini kullandıkları görülmüştür. Bu durum, sosyal ağlarda insanların kendilerini saklamak yerine kendi kimlikleriyle iletişim kurmayı tercih ettikleri yani güven düzeylerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Yapılan çalışmada ise katılımcıların %63.7’si “Sanal ortamlarda gerçek adım, cinsiyetim, adres ve yaş bilgilerimi doğru söylerim.” maddesine genellikle veya her zaman yanıtını vermişlerdir. Öğretmen adaylarının güven düzeylerin orta düzeyde kalmasının nedeninin, internet kullanıcıları tarafından en fazla şikâyet alan ve gün geçtikçe çok daha fazla gerçekleştiği görülen özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesinin olduğu düşünülmektedir (Kalaman, 2011). Bu açıdan alanda yapılan çalışmaların sonuçlarıyla paralellik gösterdiği, bununla birlikte öğretmen adaylarının güven düzeylerinin artırılması için önlemlerin alınması gerektiği söylenebilir. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin, sanal dürüstlük, sanal ortam olumsuzluk ve sanal güvensizlik davranışları üzerinde farklılık oluşturduğu, sanal ortamda erkeklerin bayanlardan daha dürüst davrandığı, erkeklerin bayanlardan daha olumsuz davrandıkları ve bayanların sanal ortamlara yönelik güven düzeylerinin erkeklere göre daha düşük olduğu görülmüştür. BÖTE bölümünde öğrenim gören öğrenciler sanal ortamda Türkçe Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği ve Okul Öncesi

Öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilere göre daha dürüst davranmakta, ancak Okul Öncesi Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğrencilere göre daha olumsuz davranışlar sergilemektedir. Öğretmen adaylarının sanal ortamdaki güven düzeylerinin öğrenim gördükleri bölümler açısından benzer olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının internet kullanım deneyimleri açısından, sanal dürüstlük düzeylerinin farklılaştığı, sanal ortam olumsuzluk ve güvensizlik düzeylerinin ise benzer olduğu belirlenmiştir. İnternet kullanım deneyimi 10 yıl ve daha fazla olan öğretmen adayları, 5-6 yıl ve 9-10 yıl kullananlara göre sanal ortamda daha dürüst davranmaktadırlar. Kaya (2013) tarafından yapılan çalışmada da, üniversite öğrencilerinin günlük ortalama internet kullanım süreleri arttıkça sanal ortamlarda dürüstlük düzeylerinin arttığı, ancak olumsuz davranış düzeylerinin de arttığı, sanal güvensizlik düzeylerinin ise değişmediği görülmüştür.

KAYNAKLAR

- Beldarrain, Y. (2006). Distance education trends: Integrating new technologies to foster student interaction and collaboration. *Distance Education*, 27(2), 139-153.
- Çelik, İ.,(2012). *Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağ (Facebook) Kullanımlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F., ve Madran, O. (2010). Sosyal Ağların Eğitim Amaçlı Kullanımı, XV. Türkiye'de İnternet Konferansında sunulan bildiri, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul. Alınan yer : <http://inet-tr.org.tr/inetconf15/ozet/10.html>
- İşman, A. (2001). Bilgisayar ve Eğitim. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 1-34.
- Jarvenpaa, S. L. and & Leidner, D. E. (1998), Communication and Trust in Global Virtual Teams. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 3(0). doi: 10.1111/j.1083-6101.1998.tb00080.x
- Kalaman, S., (2011). *İnternette Özel Hayatın Gizliliğinin İhlal Edilmesi: Facebook*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Anabilim Dalı Radyo Televizyon Bilim Dalı, Konya
- Karaman, S., Yıldırım, S. ve Kaban, A., (2008), Öğrenme 2.0 Yaygınlaşıyor: Web 2.0 Uygulamalarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Araştırmalar ve Sonuçları, *İnet-tr'08 XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı*, 22-23 Aralık 2008, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, S. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Sanal Ortam Kişilerarası Güven Düzeylerinin İncelenmesi. *1st International Instructional Technologies & Teacher Education Symposium (ITTES 2013)*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Mazman, S., G. (2009). *Sosyal ağların benimsenme süreci ve eğitsel bağlamda kullanımı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Rüzgar, N. S., (2005). A Research on the Purpose of Internet Usage and Learning via Internet. *Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*.October 2005., Vol. 4. Issue (4). Article 4. <http://www.tojet.net/>.
- Schwier, R. A., & Balba, S. (2002). The interplay of content and community in synchronous and asynchronous communication: Virtual communication in a graduate seminar. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 28 (2), 21–30.
- Usta, E. (2012). Virtual environment interpersonal trust scale: Validity and reliability study. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11(3), 393-402.
- Vural Z., B. Akıncı, ve M. Bat, M. (2010)., “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma.”, *Journal of Yaşar University*, 20 (5).
- Yalın, H.İ. (2011). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. [Instructional technology and material development]. Ankara: Nobel Pub.